

Henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteiden valitseminen dokumenttielokuvaan #KINGSMEN

Miikka Kaskinen

Jani Koivistolainen

Tekijä(t) Miikka Kaskinen, Jani Koivistolainen	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Opinnäytetyön nimi Henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteiden valitseminen dokumenttielokuvaan #KINGSMEN	Sivu- ja liitesivumäärä 29 + 0
<p>Tämä opinnäytetyö kuvaa henkilölähtöisen tiedonhankinnan näkökulmasta toteuttamamme dokumenttielokuvaa <i>#KINGSMEN</i> – käsitellen syitä ja seurauksia liittyen elokuvaan haastateltujen henkilöiden valikoitumiseen. Tarkastelemme työmme kirjallisessa osassa elokuvaa varten haastateltuja henkilöitä, heidän näkökulmiaan sekä suhdetta dokumentin aiheeseen, eli 1990-luvulla suosionsa huipulle kivunneeseen King's-nyrkkeilytalliin.</p> <p><i>#KINGSMEN</i>-dokumenttielokuvan idea sai alkunsa alkuvuodesta 2017 ja se toteutettiin kevään ja kesän aikana niin sanotusti nollabudjetilla. Haastattelimme elokuvaa varten viittä tavalla tai toisella asiaan osallistunutta henkilöä, jotka olivat kaikki asiallemme erittäin mielenkiintoisia, osa jopa innoissaan. Erityisesti King's Tallin promoottori ja pomo, Tom Sjöberg, oli tyytyväinen hänelle ehdottamaamme elokuvaideaan.</p> <p>Elokuvamme tarkoituksena oli luoda mahdollisimman objektiivinen ja aito kuvaus menneestä ajasta, mutta koko prosessi sai meidät myös pohtimaan sitä, kuinka jälkeenkäin esitettyjen tapahtumien totuus on muokattavissa ja kuinka ihmiset ovat kokeneet samat asiat eri tavoin. Dokumenttielokuva kertoo menneestä ajasta, joten haastateltavien mielipiteet ja näkemykset korostuvat heidän muistellessa omia kokemuksiaan 20 vuoden takaa.</p> <p>Arvioimme tekstiosuudessa sitä, kuinka yksittäisen haastateltavan omat näkemykset muokkaavat historiallisen dokumentin esittämää totuutta. Analysoimme kaikki elokuvaamme haastatellut henkilöt, jolloin huomattavaa on heidän edustamat intressit ja kuinka ne vaikuttavat heidän lausuntoihinsa.</p> <p>Tämän lisäksi selvennämme dokumenttimme tuotantoprosessia ja käsittelemme henkilölähtöisen tiedonhankinnan teoriaa, tarinan henkilöitymistä sekä dokumenttielokuvien historiaa ja tyylejä.</p>	
Asiasanat Dokumenttielokuva, tiedonhankinta, haastattelu, moodi, henkilöityminen	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Dokumentti – fiktion hienovarainen muoto.....	3
2.1	Dokumenttielokuvien historia	3
2.2	Dokumenttielokuvien alalajit.....	5
2.3	Dokumenttielokuvien moodit	6
2.4	Dokumenttielokuvien henkilöityminen	7
3	Dokumenttielokuvan <i>#KINGSMEN</i> tekoprosessi	9
3.1	Suunnittelu.....	9
3.2	Aineiston hankinta.....	11
3.3	Editointi.....	13
3.4	Myynti	14
4	Henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteiden valitseminen	16
4.1	Journalistinen perusta henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteiden valitsemiselle.....	16
4.2	Objektiivisuuden, subjektiivisuuden ja totuuden suhde henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteiden valitsemisessa.....	17
4.3	Kohteiden valitseminen henkilölähtöisessä tiedonhankinnassa.....	17
4.4	Kohteiden valitseminen esimerkkityössä <i>#KINGSMEN</i>	19
4.4.1	Tom Sjöberg	20
4.4.2	Jukka Järvinen	21
4.4.3	Salsa Sinisalo	22
4.4.4	Pertti Augustin.....	23
4.4.5	Pekka Mäki	23
5	Johtopäätökset.....	25
	Lähteet	28

1 Johdanto

80-luvun loppupuolella ammattinyrkkeily oli kadonnut lähellä kokonaan Suomesta. Tämän ongelman päättivät ratkaista nyrkkeilijä Joni Nyman, valmentaja Simo Kärkkäinen sekä entinen lestinheittäjä Tom Sjöberg, jotka perustivat ammattilaisnyrkkeilyiltoja järjestävän King's Tallin. (Nykänen 2017, 326).

Kiinnostuimme vuoteen 2005 saakka toimineesta King's-ammattinyrkkeilytallista alun perin Tony Halmeen ja Tom Sjöbergin kautta. Olimme molemmat löytäneet jo aikaisemmin internetin videopalvelu YouTubesta videoita, joissa esimerkiksi Tony Halme herjasi vastustajiaan ennen käytävää nyrkkeilyottelua, sen aikana sekä myös ottelun jälkeen. Samoin Tom Sjöbergin nimi oli meille jo ennestään tuttu Aleksi Mäkelän ohjaamasta elokuvasta *Rööperi* sekä samaa nimeä kantavasta Harri Nykäsen ja Sjöbergin kirjoittamasta kirjasta, johon elokuvakin löyhästi perustui. Koimme King's Tallin olevan suomalaisen urheilun unohdettu tarina, jota on syystä tai toisesta pyritty tarkoituksellisesti jättämään kertomatta.

Meille oli selkeää heti alusta alkaen tehdä aiheesta dokumentaari. Meille oli myös tärkeää päättää jo aikaisessa vaiheessa, kuinka dokumentti tullaan rakentamaan, millaista kuvaa siinä tulisi käyttää, ketkä siinä pääsisivät ääneen sekä ennen kaikkea millainen rooli arkistomateriaalilla voi olla. Vaikka olimme jopa naiivisti kiinnostuneita King's Tallista, halusimme tuoda sen tarinan esiin objektiivisella tavalla. Tarkoituksemme oli sekä tallentaa häivähdyksiä, että tuoda eri mielipiteitä julki haastateltavien kautta, mutta antaa myös katsojien luoda omat päätelmänsä ja arvionsa oikeasta totuudesta.

Meille oli erittäin tärkeää löytää juuri oikeat haastateltavat dokumenttiimme. Pohdimme etukäteen mitä kukakin haastateltava edustaisi ja miksi haluaisimme heidät tuomaan omat mielipiteensä sekä näkemyksensä julki. Lisäksi pohdimme, kuinka he mahdollisesti kokivat tapahtumat King's Tallin toiminnan aikana.

Käytämme työssämme käsiteparia henkilölähtöinen tiedonhankinta. Tiedonhankinnalla tarkoitamme tässä tapauksessa dokumenttielokuvaamme varten suoritettuja henkilöhaastatteluja, jotka vaihtelivat kestoiltaan 45 minuutista lähes kahteen tuntiin. Aiheemme taustatutkimus osoittautui meille haastavaksi ja siksi lähestyimme haastattelumme tiedonhankinnan kautta – niiden tarkoitus ei ollut pelkästään henkilölistää tarinaamme, vaan muodostaa eheä ja monipuolinen kuva tallin historiasta. Käyttämämme tiedonhankinnan metodi oli siis vahvasti henkilölähtöinen.

Meillä kummallakaan ei ollut aiempaa kokemusta dokumenttielokuvien teosta. Olimme saaneet kaikki projektimme etenemisessä hyödyttäneet kokemukset koulutusohjelmastamme, erityisesti käsikirjoitus-, henkilöhaastattelu ja videokuvauskursseilta. On myös huomattavaa, ettemme olleet ennen taustatutkimuksen aloittamista kiinnostuneita nyrkkeilystä urheilulajina. Sen sijaan meitä kiehtoi kaikki yleinen nyrkkeilyn ympärillä pyörinyt show punnitus- ja pressitilaisuuksista aina tietynlaiseen vanhan ajan glamouriin. Itse opinnäytetyön kirjallinen osuus käsittelee henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteiden, eli haastateltavien, valintaa ja ennen kaikkea heidän kertomustensa käyttämistä objektiivisen dokumentaarin tuottamiseksi. Tärkeää oli saada mukaan King's Tallissa aikanaan mahdollisimman eri tavoin vaikuttaneita ihmisiä, mutta lisäksi myös kokonaan tallin ulkopuolisia toimijoita. Olimme erittäin tyytyväisiä, että kaikki haastateltavat antoivat rehdisti omat mielipiteensä ja ajatuksensa julki.

Keskityimme kirjallisessa osassa dokumenttimme luomisprosessiin ensimmäisestä ajatuksesta myyntikelpoiseksi, kokopitkäksi elokuvaksi saakka. Tämän lisäksi käymme läpi kirjallisuudesta poimittuja ohjeita haastateltavien valikoimiseen mahdollisimman hyvän lopputuloksen saavuttamiseksi. Käytämme opinnäytetyössä King's nyrkkeilytallista vain käsitettä King's Talli sekä dokumenttielokuvasta vain dokumentti.

2 Dokumentti – fiktion hienovarainen muoto

Elokuvat ja erilaiset tv-ohjelmat voidaan erottaa karkeasti kahteen pääryhmään, fiktiivisiin ja ei-fiktiivisiin. Vaikka dokumenttielokuva on luovaa tarinankerrontaa ja oma taiteen muotonsa, se tapahtuu vahvasti ei-fiktiivisessä maailmassa. (Aaltonen 2011, 15). Dokumenttia on pyritty määrittelemään vuosien saatossa monin eri tavoin. Kriitikko Émile Vuillermoz muotoili dokumentaarin selittävän tapahtumia eleiden kautta. Hänen mukaansa ihmiskunta ei ollut koskaan ennen elokuvien aikaa saanut käyttöönsä yhtä tarkkaa työkalua ihmisen ja ihmisyyden tarkasteluun. (von Bagh 2007, 10).

Suomalaisen elokuvakriitikko Peter von Baghin mukaan dokumentti on inhimillisen havainnon intensifioitunut muoto. Yleisön silmissä dokumenttielokuva näyttää ja kertoo aina totuuden, vaikka se saattaa todellisuudessa perustua vain yksittäisen havainnon ympärille. (von Bagh 2007, 12). Yleismaailmallinen dokumentaariliitto määritteli vuonna 1947 sanan ”dokumentti” tarkoittavan elokuvaa, joka pyrkii lisäämään katsojensa tietämystä rationaalisin tai emotionaalisin keinoin, todellisista ilmiöistä otetuin kuvin tai oikeutetun rekonstruktion kautta. Genrenä dokumenttielokuvat myös paljastavat ongelmia ja pyrkivät vaikuttamaan niiden ratkaisuihin. Se on fiktion hienovarainen muoto. (von Bagh 2007, 9-10).

Dokumenttielokuvan kauneus ja yksinkertaisuus perustuvat Jean Renoirin (von Bagh 2007, 13). ilmaisemaan päätäntään, jossa hän ilmoitti dokumenttielokuvan kuvaavan maailman kauneutta ja sen hirvittävyttä. Hänen mukaansa se voi parhaimmillaan selittää asioita, jotka sisältyvät arkipäivän esineisiin, tilanteisiin ja ihmisiin. Dokumentti voi onnistuessaan osoittaa sitä selittämättömyyttä, jota kadut tai luonto ilmentävät.

2.1 Dokumenttielokuvien historia

Dokumenttielokuvan historian voi katsoa alkaneeksi Lumiéren veljesten teoksesta *Juna saapuu asemalle*. Vain viidenkymmenen sekunnin mittainen mykkäelokuva antoi ikuisen elämän siinä esiintyville ihmisille, ympäristölle, mutta myös koko ajankuvulle. Lyhytelokuva dokumentoi tiettyä hetkeä historiasta – junan saapumista asemalle ja matkustajien astumista laiturille. (von Bagh 2007, 11).

Kaikki elokuvat olivat pitkän aikaan jonkinlaisia dokumentteja, sillä ne pyrkivät tallentamaan hetkiä, ihmisiä ja tapahtumia. Ne koostuivat usein pelkästään yhdestä otoksesta ilman leikkauksia tai vaihtoehtoisia kuvakulmia. Elokuvat kuvastivat lähes aina juuri tapahtumassa olevia asioita, kuten edeltävässä esimerkissä junan saapumista asemalle tai laivan irrottautumista satamasta. (Rabiger 2009, 70).

Alussa dokumenttielokuvaa pidettiin ennen kaikkea julistuksena absoluuttisesta totuudesta, sillä mekaanisesti tallennettua kuvaa sekä ääntä arvostettiin ja pidettiin rikkomattomana todisteena tapahtuneesta. Nykyisin tämä dokumentaristin ja hänen yleisön välinen suhde on muuttunut oleellisesti uusien ja vapaiden tarinankerronnanmuotojen myötä. (Aaltonen 2011, 17). Uudenajan dokumenttielokuvaan tuntuukin kuuluvan paljon enemmän tilanteiden lavastamista ja henkilöiden provosoimista.

Ensimmäisenä puhtaana dokumenttielokuvana on usein pidetty Robert Flahertyn ohjaama *Nanook, pakkasen poikaa*, joka valmistui vuonna 1922. Kuitenkin käsitettä dokumentti käytettiin ensimmäisen kerran saman ohjaajan toisessa työssä nimeltä *Moana* (1926), jonka New York Sun -lehden kriitikko John Grierson kuvaili pitävän sisällään dokumentaarista arvoa visuaalisena selontekona. (Rabiger 2009, 71; Webster 1998, 151).

Aaltosen (2011, 33) mukaan Suomen ensimmäiset dokumenttielokuvat tallennettiin Helsingin kaduilla jo 1900-luvun ensimmäisinä vuosina ja niiden suurimpana tarkoituksena oli rakentaa kansallista identiteettiä. Alan ensimmäisten pioneerien elokuvat edustivat usein aiheiltaan muun muassa matkakertomuksia, uutispätkiä tai esittelyvideoita. Ensimmäinen dokumentaristisukupolvi pääsi nauttimaan alaa paljon auttaneesta veronalennusjärjestelmästä, jossa kotimainen lyhytelokuva sai viiden prosentin alennuksen elokuvaverosta. (Aaltonen 2011, 33-34).

Dokumenttielokuvalla on vahva vaikutus katsojaan, sillä sen odotetaan kuvastavan totuutta. Siksi niitä on pyritty myös käyttämään hyödyksi esimerkiksi valjastamalla niiden voima propagandavälineeksi – kuten tapahtui maailmansotien aikana. Tällöin kyseessä ei ole enää puhdas dokumentti, koska se ei havainnoi totuutta tai sen kertoma totuus on vääristynyttä. Tämän ilmiön lievemmäksi muodoksi voi laskea suosittun alalajin ”puolidokumentaarinen”-elokuva tai niin sanotut valedokumentit. (Aaltonen 2011, 18; von Bagh 2007, 11).

Maailmansotien jälkeisessä Suomessa dokumentit pyrkivät luomaan kuvia kaoottisesta tilanteesta jälleenrakennuksen ja sotakorvauksien vuosina. Aaltosen mukaan 1960-luvulla dokumenteissa alkoi näkyä poliittisen tilanteen aiheuttama vasemmistolaisuus sekä radikalismi. 1970-luvulla kotimaisten, ammattimaisten dokumenttielokuvien tuotannon mahdollistivat elokuvatuotus, festivaalijulkisuus sekä valtionpalkinnot. (Aaltonen 2011, 34) Tämän lisäksi näiden vuosikymmenien sisältämiin muutoksiin voisi laskea kuuluvaksi myös kansainvälisen dokumenttikulttuurin rantautuminen Suomeen sekä televisioiden leviäminen kaikkiin yhteiskuntaluokkiin.

Suomessa kunnianhimoisimpiin dokumenttihankeisiin kuuluu TV2:n tekemä Dokumentti-projekti, joka alkoi esittää myöhemmin teatterileivitykseenkin päätyneitä tuotantoja vuonna 1991. Viimevuosina genreä on pitänyt Suomessa elossa YouTuben kaltaiset internetin julkaisualustat sekä Docpointin tapaiset elokuvafestivaalit, jotka madaltavat kynnystä saada oma tuotantonsa yleisön nähtäville. (von Bagh 2007, 9). Tämän seurauksena Suomeenkin on syntynyt dokumenteille omia ohjelmapaikkoja TV:hen, oma professuuri Aalto-yliopistossa sekä tekijöiden oma yhdistys. (Aaltonen 2011, 35).

2.2 Dokumenttielokuvien alalajit

Vaikka dokumentteja pidetään itsessään yhtenä suurena elokuvagenrenä, täytyy sitä tutkiessa suorittaa tarkempaa erottelua tuotantojen monimuotoisuuden vuoksi. Erilaisia dokumenttielokuvien alalajeja ovat Aaltosen (2011, 21) mukaan muun muassa seurantadokumentti, jossa kuvausryhmä pyrkii taltioimaan pitkän ajanjakson ajan meneillään olevaa tapahtumaa, sekä tilannekuvaus, jonka tarkoituksena on taltioida yksi tarkasti rajattu tapahtuma. Edellä mainituissa alalajeissa ei usein käytetä erillisiä valaistuslaitteita, sillä dokumentaristit pyrkivät tallentamaan spontaaneja hetkiä etnografisesti. (Rabiger 2009, 88).

Vahvasti henkilöityneitä dokumenttielokuvia edustaa kaksi alalajia: henkilökuva, joka tarkoittaa yksinkertaisuudessaan elokuvallista muotokuvaa, sekä henkilökohtainen dokumentti, jossa käsitellään yhteiskunnallisesti merkittävää asiaa tai ilmiötä dokumentaristin oman tarinan kautta. Lisäksi dokumentti voi edustaa myös elokuvallisen esseeseen genreä, joka pyrkii joskus jopa kokeellisin keinoin toimimaan älyllisenä matkana – pyrkien pohtimaan, kyseenalaistamaan ja päättämään tiettyyn johtopäätökseen kuvien ja äänen avulla. (Aaltonen 2011, 22-23; Rabiger 2009, 85-89).

Elokuvamme *#KINGSMEN* edustaa dokumenttielokuvien alalajeista ehkä suosituinta, eli historiallista dokumenttia. Historiallinen dokumentti kuvaa nimensä mukaisesti jo tapahtuneita asioita, eli sen erottaa muista lajin alatyypeistä aika, jota teoksessa kuvataan. Sen tarkoitus on kuvata menneitä tapahtumia historian tutkimuksen valossa todenmukaisessa viitekehyksessä. Historiallinen dokumentti on näin esitys tai kuvaus kohteesta, johon se ei ole itse osallistunut. Se pyrkii kertomaan tarinan tai välittää kokemuksen. (Aaltonen 2006, 60).

Alalajille tyypillistä on sen käyttämien aineiston hankkiminen erilaisista arkistoista sekä henkilölähtöisellä tiedonhankinnalla, eli haastattelemalla aikalaisia, asiantuntijoita tai historioitsijoita. Usein dokumentaristi joutuu näkemään runsaasti vaivaa etsiessään esitellyn asian nähneitä ja kokeneita haastateltavia. Historiallisissa dokumenteissa pyritään usein

pelkkien faktojen sijaan esittämään haastateltavien tilanteessa kokemiaan tunteita. (Aaltonen 2006, 70; Rabiger 2009, 96-98).

Esimerkiksi kulttuurihistorian professori Hannu Salmi tiivistää historiallisen dokumentin kohteen jo tapahtuneeksi ja sen käyttämän materiaalin todelliseksi – toisin kuin esimerkiksi antropologisessa dokumentissa, jossa käsiteltävä aihe ja sen tapahtumat ovat meillä kameroiden käydessä, tai niin sanotussa valedokumentissa, jossa sekä käytetty materiaali että sen kohde ovat kuvitteellisia. (Aaltonen 2006, 61)

2.3 Dokumenttielokuvien moodit

Yhdysvaltalainen dokumenttielokuvaan erikoistunut kriitikko Bill Nichols (2010, 31-33) on erottanut dokumenttielokuville kuusi erilaista lähestymistapaa, eli moodia. Nämä ovat poeettinen, selittävä, havainnoiva, osallistuva, refleksiivinen sekä performatiivinen moodi.

Näistä ensimmäinen, poeettinen moodi pitää sisällään kaikki kokeelliset, henkilökohtaiset ja avantgarde-luontoiset elokuvat, joissa huomiota pyritään kiinnittämään dokumentin visuaalisiin aspekteihin, kuten sen rytmiiin sekä sävyyn. Selittävässä moodissa elokuvan kerronta perustuu argumentaatiolle ja sanalliselle kerronnalle (Aaltonen 2006, 82). Nämä kaksi moodia toimivat toistensa vastakohtina, sillä poeettinen moodi pyrkii vaikuttamaan katsojiin puhtaasti audiovisuaalisella esityksellä, kun taas selittävässä moodissa elokuvantekijät puhuttelevat katsojia suoraan erilaisilla kertojäänillään.

Reflektiivinen moodi edustaa Aaltosen (2011, 29) ja Nicholsin (2010, 31-33) mukaan niin sanottua neljättä seinää rikkovaa dokumentintekoa, jossa katsojille pyritään luomaan tietoisuus elokuvan keinotekoisesta luonteesta. Se kyseenalaistaa dokumenttielokuvan realismia itsetietoisesti esimerkiksi viittaamalla jatkuvasti itseensä teoksena. Todellisuuden rajoja rikkoviin tai hämärtäviin dokumentteihin lukeutuu myös performatiivista moodia edustavat elokuvat, joissa keskeistä on nimensä mukaisesti esittäminen. Kyseinen moodi ei pyri objektiivisuuteen, vaan tunteiden herättämiseen toden ja fiktion välisiä eroja hämärtämällä, esimerkiksi lavastamalla tilanteita. Aaltosen (2011, 29) mukaan näitä elokuva on kuitenkin vaikea tunnistaa ja ne sekoittavat usein yhteen useita eri moodeja. Siksi hän niputtaa tällaiset dokumentit ”postmodernit elokuvat” –kattotermin alle.

Havainnoivassa moodissa seurataan elokuvan kohteita heidän jokapäiväisissä toimissaan. Tässä moodissa kuvausryhmä pyrkii pysyttelemään tapahtumista taka-alalla, eivätkä he osallistu itse päähenkilöidensä toimiin. (Aaltonen 2011, 27; Nichols 2010, 31).

Nicholsin kuudesta dokumentin moodista elokuvamme *#KINGSMEN* edustaa osallistuvaa moodia, jolle on tyypillistä tuoda vahvasti esille elokuvan tekijöiden sekä sen kohteiden välinen kanssakäyminen. Nicholsin mukaan (2010, 31-33) osallistavaa moodia edustavat elokuvat käyttävät usein hyödykseen vuorovaikutteisuutta ja joskus myös provokatiivisuutta toivottavien reaktioiden saavuttamiseksi haastateltavilta. Henkilölähtöisen tiedonhankinnan lisäksi osallistavan moodin elokuvat käyttävät usein apunaan arkistomateriaalia. Moodi on tyypillisesti yhdistetty historiallisiin dokumentteihin.

Elokuvassamme tarinnankerronta perustuu täysin päähenkilöiden kommentteihin ja heidän välilleen leikkauksen avulla luotuun vuoropuheluun, eli dialogiin. Haastattelutilanteissa pyrimme luomaan päähenkilöillemme mahdollisimman vapaan ja turvallisen tilan kuvailla kokemuksiaan, jolloin pystyimme leikkauksen avulla synnyttämään elokuvamme draamaan erilaisia vastakkainasetteluja.

2.4 Dokumenttielokuvien henkilöityminen

Koska varsinkin historiallista alalajia edustava dokumentti esittää usein käsiteltäviä aiheitaan erilaisten haastatteluiden avulla, nousee yhdeksi tärkeimmistä käsitteistä sana ”henkilöityminen”. Merriam-Websterin sanakirjan mukaan (2017) sillä tarkoitetaan jutun asiassällön pelkistämistä dokumentin päähenkilöiden ympärille. Yksi suosittu henkilöitymisen tekniikka on kärjistää käsiteltävä aihe kahden tai useamman hahmon väliseksi ristiriidaksi. (Sipola 1998, 92).

Oli kyseessä sitten fiktio tai faktoihin perustuva elokuva, sisältää se vähintään kaksi henkilöä, joiden välillä on jonkinlainen jännite. Sipolan mukaan (1998, 93) tähän perustuu teoksen sisältämä draama. Jos jännitettä ei ole valmiiksi olemassa, sellainen pyritään luomaan joko kuvaustilanteessa tai jälkityön aikana, esimerkiksi elokuvan leikkauksella.

Journalistit ovat käyttäneet henkilöitymistä apunaan selittääkseen yleisölleen muuten vaikeasti havainnoitavia, abstrakteja käsitteitä. Hankalasta aiheesta muodostuu helpommin ymmärrettävä kokonaisuus toimittajan antaessa sille ihmiskasvot, jolloin yleisöllä on mahdollisuus samaistua ja elää aiheessa mukana. Käsite on tiivistetty tarkoittamaan sitä, että ihmistä kohtaan on helpompi kokea tunteita kuin asiaa kohtaan. (Sipola 1998, 92-93).

Henkilöityminen on saanut journalistisessa käytössä myös kritiikkiä siitä, että se saattaa vahvistaa vääriä oletuksia sekä esittää yleistävää tai suppeaa ajattelumallia pyrkiesään yksinkertaistamaan käsiteltäviä asioita liikaa. (Silfverberg 2016).

Pyrimme dokumenttielokuvassamme valikoimaan haastateltavamme siten, että katsojat voisivat samaistua heidän tarinoihinsa. Tämän lisäksi koimme tärkeäksi, ettei omat äänemme ottaisi ensisijaa – esimerkiksi kaikkietävän kertojan roolissa – vaan King's Tallin tarina hahmottuisi katsojille vahvasti sen henkilöhahmojen kertomusten kautta. Hahmoista tärkeimmäksi, ja siksi kaikista helpoimmin samaistuttavammaksi nousi itseoikeutetusti tallin perustaja ja monitoimimies Tom Sjöberg.

3 Dokumenttielokuvan #KINGSMEN tekoprosessi

3.1 Suunnittelu

Käytimme koko elokuvaprojektimme aikana apunamme Jouko Aaltosen teosta *Seikkailu todellisuuteen – Dokumenttielokuvan tekijän opas* (2011) sekä Michael Rabigerin työtä *Directing the Documentary* (2009). Koska meillä kummallakaan ei ollut aikaisempaa kokemusta dokumenttielokuvan tekemisestä, oli molemmista teoksista huomattavasti hyötyä – vaikka emme voineetkaan syystä tai toisesta noudattaa kaikkia kirjojen jakamia oppeja. Elokuvamme koko tekoprosessi on esitetty kuvassa 1.

Suunnittelimme keväällä 2017 dokumenttiamme ja sen tulevaa tekotapaa. Pohdimme erityisesti, millaisia näkökulmia haluaisimme tuoda dokumentissa esille. Analysoimme Aaltosen (2011, 58-59) ja Rabigerin (2009, 121-122) oppien mukaisesti elokuvamme näkökulmaa ja sen teemoja. Aiherajauksemme vuoksi valitsimme elokuvamme moodiksi luonnollisesti osallistavan, koska halusimme tuoda dokumentissa esille King's Tallin tarinaa erityisesti henkilölähtöisen tiedonhankinnan kautta ja joutuisimme kenties käyttämään jonkinlaista provosointia saadaksemme tahtomamme reaktiot esiin haastateltavistamme. Elokuva edustaa alalajiltaan historiallista dokumenttia.

Pohdimme hetken ajatusta tehdä dokumentistamme Tom Sjöbergin elokuvallinen muotokuva, eli henkilökuvadokumentti. Emme päätyneet tähän vaihtoehtoon jo pelkästään sen työläisyyden takia. Tiedostimme etteivät resurssimme riittäisi Sjöbergin koko monivaiheisen elämänsä kohokohtien kronikoimiseen. Tämän takia päädyimme rajaamaan elokuvamme yhteen tarkasti määritettyyn aiheeseen hänen elämästään, eli ammattinyrkkeilytalliin, sillä huomasimme taustatutkimusvaiheessa tallin tarinan mukailevan kolminäytöksistä draamankaarta. Kuten Aaltonen (2011, 64) asian ilmaisee, mielenkiintoinen henkilö voi itsessään olla hyvä elokuvan aihe, mutta on usein mielekkäämpää keskittyä johonkin tarinaksi puettavaan yksityiskohtaan hänen elämästään. Dokumenttielokuvan keskittyminen vain yhteen henkilöön tekee siitä eheämmän ja edistää henkilöitymistä (Aaltonen 2011, 96), mutta päättelimme sen myös tekevän aiheemme käsittelemisen auttamattoman yksipuoliseksi.

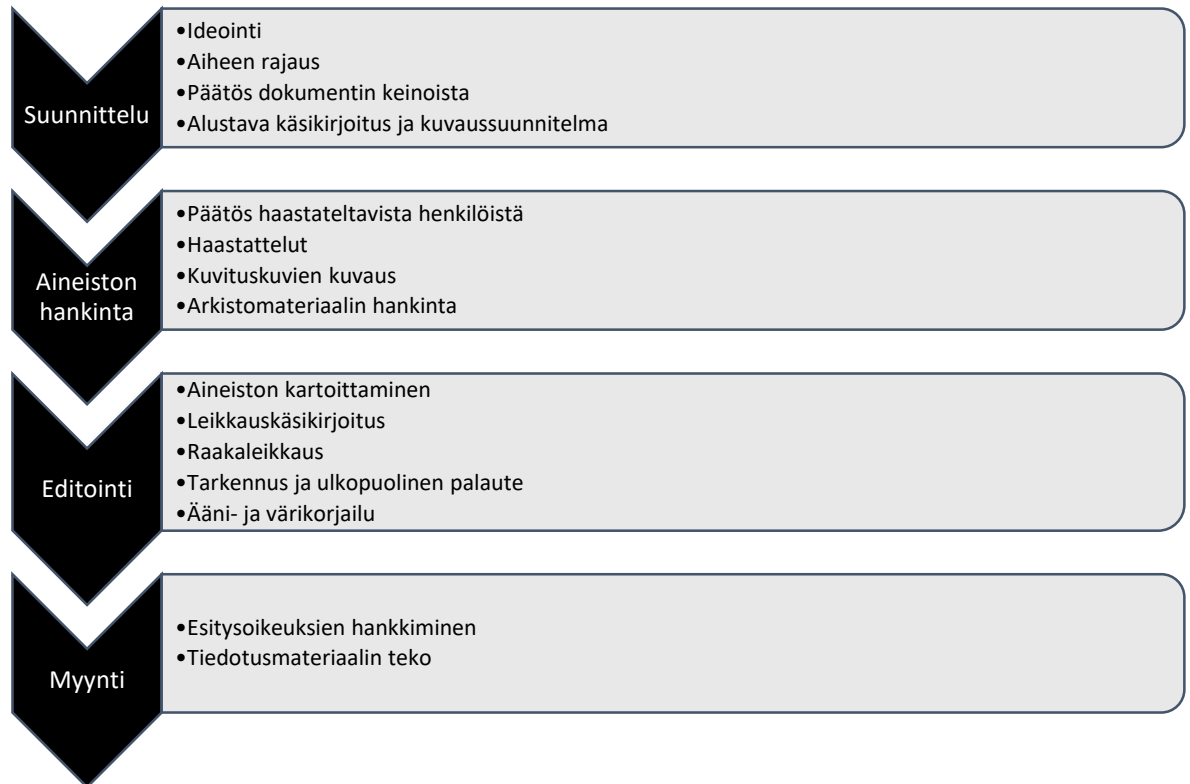
Päätimme jakaa dokumenttimme 12 kohtaukseen, joka imitoi ammattilaisnyrkkeilyottelun enimmäistä erien määrää. Elokuvamme noudattaisi niin sanottua kategorista rakennetta, jossa se jaetaan selkeästi toisistaan erillisiin osioihin. Tällaista rakennetta käyttävien do-

kumenttien kulkua voisi yksinkertaistaen verrata sisällysluetteloon. Kategorisessa rakenteessa asiat on järjestelty loogiseen ja johdonmukaiseen järjestykseen, jolloin yksittäinen elokuvan osa voi toimia myös itsenäisenä teoksena. (Aaltonen 2011, 118)

Jotta elokuvassa kuvatut tapahtumat vastaisivat mahdollisimman paljon todellisuutta, päätimme jo varhaisessa vaiheessa rakentaa tarinamme noudattamaan kronologista järjestystä. Päädyimme tähän ratkaisuun, jotta katsojien olisi mahdollisimman helppo ymmärtää elokuvan tarinaa. Kronologisuus on myös yleisesti vakiintunut tapa historialliselle dokumentille. (Aaltonen 2011, 24). Samalla teimme hyvissä ajoin päätöksen siitä, ettei meidän ääniämme tulisi kuulumaan dokumentissa – lukuun ottamatta prologikohtauksen kaikkittävää kertojaa, joka alustaa katsojille lyhykäisyydessään nyrkkeilyn tilaa Suomessa ennen King's Tallia. Halusimme, että haastateltavat kävisivät tietynlaista dialogia keskenään ja pelkäsimme dokumenttimme koheesion kärsivän tällainen vuoropuhelun keskeyttämisestä omilla äänillämme.

Rajasimme haastateltavien määrän viiteen ihmiseen. Heistä kaikki edustavat omia näkemyksiään sekä roolejaan – niin King's Tallissa, kuin myös yleisesti suomalaisen nyrkkeilyn saralla. Päätelimme viiden haastateltavan olevan maksimimäärä, jotta heistä kaikki saisivat oman tarinansa kuuluviin mahdollisimman selkeästi. Heistä kaikista tuli elokuvamme päähenkilöitä, eikä pelkästään ulkopuolisia kommentaattoreita. Päätökseemme vaikutti resurssipulamme, sillä meillä ei ollut omaa kuvauskalustoa ja aikamme oli tarkasti rajattua. Tämän takia halusimme keskittyä henkilölähtöisessä tiedonhankinnassa enemmän laatuun kuin määrään.

Arkistomateriaalin käyttö on historiallisen dokumentin kannalta ensisijaisen tärkeää (Aaltonen 2011, 24). Se auttaa viemään katsojan maailmaan, josta haastateltava puhuu, auttaa näkemään, ymmärtämään ja kokemaan asioita. Historiallista aineistoa käyttämällä katsoja tuntee itse olevansa fyysisesti läsnä hahmojen kuvailemissa tapahtumissa, ja sillä oli myös mahdollista osoittaa haastateltujen väitteet tosiksi tai epätosiksi. Tämän lisäksi elokuvassamme käytetyt otteluvideot ja lehtileikkeet antoivat dokumentille eloa, jotta katsojat eivät kyllästyisi pelkkiin Aaltosenkin mainitsemiin puhuviin päihin (2011, 208). Meille kaikista tärkeintä oli saada kaikki mahdolliset kuvat, videot ja musiikit palvelemaan itse tarkoitusta, eli kertomaan King's Tallin tarinaa.

Kuva 1: Dokumenttielokuvan #KINGSMEN tekoprosessi

3.2 Aineiston hankinta

Aloitimme elokuvassa käytetyn aineiston hankinnan meille helpoimmasta asiasta, eli internetin lukuisista lähtiestä. Tutustuimme erilaisiin videoihin tallin järjestämistä otteluista, show-tapahtumista ja haastatteluista. Iloksemme havaitsimmekin tällaista materiaalia löytyvän oletettua enemmän. Tämän lisäksi etsimme runsaasti lehtileikkeitä, niin netistä, kuin haastateltavilta itseltään. Prosessin aikana Tom Sjöberg oli todella avulias, sillä hän antoi meidän tutkia hänen kuuluisan Seksikeisari-kauppansa kellarista niin vanhoja mainoksia, lehtileikkeitä, kuin otteluohjelmia. Näistä osa päättyi kameralla taltioituna lopulliseen dokumenttiin kuvituskuvaksi. Myös Jukka Järvinen, jota haastattelimme hänen kotonaan, antoi meidän ottaa kuvia hänen ammattilaisuransa varrelta kertyneistä pokaaleistaan, mestaruusvöistään ja valokuvistaan.

Kaikki internetistä löytämämme videomateriaali oli lähtökohtaisesti etsitty videopalvelu YouTuben avulla. Tästä syystä videoiden laatu on enemmän tai vähemmän huono, sillä suurin osa materiaalista on digitalisoitu vanhoilta VHS-nauhoilta ja kompressoitu heikoimmalla mahdollisella laadulla internetin videopalveluun. Tämän lisäksi videoleikkeissä näkyi usein kanavatunnukset, joka tiesi kertoa mille kanavalle videon oikeudet alun perin kuuluivat. Käytimme dokumentin prologissa Yle Arkistosta ladattua mustavalkoista videota,

jossa kuvattiin muun muassa Elis Askin ja Olli Mäen kohokohtia heidän elämiensä varrelta. Kaikkietävään kertojajääneen liitettynä tämän kuvamateriaalin tarkoituksena oli antaa tietoa kertomamme tarinan alkuasetelmasta, eli suomalaisen ammattilaisnyrkkeilyn tilanteesta ennen King's Tallin syntyä. Kolmas mainitsemisen arvoinen materiaali lähde oli ammattinyrkkeily.net-internetsivusto, jolta löysimme runsaasti kuvia ja lehtileikkeitä lähes koko urheilulajin historian ajalta.

Hyvän kuvituskuvan tulisi Aaltosen (2011, 260) mukaan olla toiminnallista ja elokuvaa eteenpäin vievää. Kuvasimme itse kuvituskuvamateriaalia esimerkiksi itseoikeutetusti Paasivuoren puistikossa sijaitsevan *Nyrkkeilijät*-veistoksen lähistöltä, jonka tuntumassa sijaitsi 80-luvun loppupuolella King's Tallin nyrkkeilijöiden treenipaikka. Toteutimme Suomen Ammattinyrkkeilyliiton sihteeri Pertti Augustinin haastattelun näiden kahden historiallisen paikan vieressä sijaitsevassa Hotel Paasissa, joka sisälsi runsaasti historiallisia esineitä ja hienoja detaljeja.

Haastattelimme P3Boxing-tallin manageri Pekka Mäkeä hänen omistamassaan Ringside Gym -nyrkkeilysalissa. Kuvasimme salin tiloissa runsaasti kuvituskuvaa ja sen moderni sisustus ja uudenaikaiset harjoittelupuitteet loivat kontrastin elokuvan historialliseen teemaan.

Eräänlaiseksi henkiseksi materiaaliksi voitaneen myös laskea kaikki se jalkatyö, jota harjoitimme opiskellessamme niin King's Tallin historiaa, sekä päähenkilöittemme taustoja ennen varsinaisten haastattelujen toteuttamista. Koimme tarpeelliseksi tuntea esittämämme tarina perinpohjaisesti, sekä ottaa selvää tiettyjen tapahtumien ja nyrkkeilijöiden välisistä suhteista mahdollisimman paljon etukäteen. Haastaaksemme haastateltavat ilmaisemaan lajille tyypillistä jargonia enemmän, tuli meidän esimerkiksi olla selvillä Halmeen ja Järvisen väleistä, kuten myös siitä kuinka lähellä Mike Tysonin otteleminen Suomessa lopulta oli.

Emme omistaneet kuvauskalustoa, joten elokuvaamme ei olisi koskaan ollut mahdollista toteuttaa ilman koulumme meille myöntämää avustusta kamera- ja äänityskaluston muodossa. Dokumenttimme editoitiin lopulliseen muotoonsa Adobe Premiere Pro -ohjelmalla, johon hankimme käyttöoikeudet omakustanteisesti. Tästä koitui meille kuluja, mutta halusimme tehdä sen kunnioittaaksemme suomalaista nyrkkeilyä omalla konstailemattomalla tavallamme.

3.3 Editointi

Leikkausvaiheessa yksittäiset äänet, videot, kuvat ja tekstit liitetään yhteen orgaaniseksi teokseksi. (Aaltonen 2011, 331). Aloittaessamme editointivaihetta, meillä oli käytössämme runsaasti käyttökelpoista materiaalia ja tarkoituksenamme oli karsia aineistoa pala palalta hallittavampaan muotoon. Aloitimme koko editointiprosessin kartoittamalla huolellisesti kaiken keräämämme materiaalin. Kiinnitimme erityistä huomiota siihen, millaisen ensivaikutelman videot saavat meissä aikaan, sillä Aaltosen (2011, 336) ja Rabigerin (2009, 213) mukaan saman ensivaikutelman tulevat jakamaan myös valmiin teoksen katsojat. Henkilölähtöisen tiedonhankinnan tuloksena meillä oli käytössämme yli neljä tuntia itse kuvaamamme haastattelumateriaalia. Kävimme haastattelut tarkasti läpi, jäsenellen puheenaiheita ja litteroiden käyttökelpoisia repliikkejä. Tämän litteroinnin pohjalta rakensimme elokuvallamme raa'an kaksitoistaosaisen rungon, joka muokkautui myöhemmin yksityiskohtaisemmaksi leikkauskäsikirjoitukseksi.

Kirjasimme projektin edetessä ylös kaikki haastattelujen yhteydessä kuvaamamme kuvituskuvat ja kävimme läpi internetistä keräämäämme videomateriaalia, jota oli kaikkiaan kolmen tunnin verran. Poimimme videosta käyttökelpoiset osat, jonka jälkeen kiinnitimme huomiomme lehtileikkeisiin ja muuhun kuvamateriaaliin. Kun kaikki materiaali oli käyty läpi ja sijoitettu raakaan runkoon, kirjoitimme siitä leikkausta helpottavan käsikirjoituksen, joka piti sisällään tarinaa eteenpäin kuljettavat haastateltavien vuorosanat, niiden päälle liitettävät kuvituskuvat – videot, lehtileikkeet ym. – sekä näiden väliin leikattavat kohdat arkistomateriaalista.

Editointiprosessi tapahtui päivätöiden ohella ja kesti siksi lähes neljä kuukautta. Leikkaaminen suoritettiin Adobe Premiere Prolla kohtaus – eli erä – kerrallaan. Toisin sanoen käytimme editointistrategianamme kaikkien kohtausten erikseen leikkaamista. (Aaltonen 2011, 345). Aloitimme työt itsellemme mielenkiintoisimmista ja draaman kannalta tärkeimmistä kohtauksista. Erien sisäinen rakenne muodostui järjestelemällä haastateltujen henkilöiden kommentit loogisesti eteneväksi tarinaksi. Tässä vaiheessa rakensimme repliikkien välille mahdollisimman paljon vuoropuhelua muistuttavaa dialogia.

Arkistomateriaalien ja kuvituskuvien sijoittaminen haastatteluosuuksien välille antoi vaihtelua niin sanotuille puhuville päille ja lisäsi elokuvaan sen tarvitsemaa toimintaa sekä sille tärkeää ajankuvaa. Keräämämme internetmateriaalin sijoittaminen haastattelujen väliin sai myös aikaan mielenkiintoisia ristiriitoja ihmisten muistikuvien ja aikalaistodisteiden välille.

Kohtauksien valmistuttua yhdistimme ne kaikki yhdeksi raakaversioksi, jolloin pääsimme ensimmäistä kertaa näkemään elokuvan alusta loppuun ja tekemään muistiinpanoja vielä tarvittavista muutoksista. Korjailujen jälkeen lisäsimme elokuvaan viimeiset puuttuvat asiat, kuten taustamusiikit sekä alku- ja lopputekstit. Lisäysten jälkeen näytimme aikaansaannokset ulkopuolisille henkilöille ja keräsimme heiltä parannusehdotuksia.

Viimeisten leikkausten jälkeen suoritimme vielä lopullisen muokkauksen väri- ja äänikorjailun muodossa. Kun olimme täysin tyytyväisiä tuotteeseemme, aloitimme dokumenttielokuvamme myyntityön.

3.4 Myynti

Aloimme *#KINGSMEN*-dokumentin alun perin omaksi iloksemme. Projektin edetessä haastattelujen osalta erittäin kivuttomasti, ryhdyimme pohtimaan ajatusta elokuvan myymisestä. Myymisellä tarkoitamme tässä tapauksessa sitä, että elokuvamme esitettäisi julkaisualustalla ja saisimme siitä nimellisen korvauksen. Meille tärkeintä oli saada näkyvyyttä tekemällemme työlle. Koska lähdimme alun perin etenemään siten, että kyseessä olisi vain meidän opinnäytetyömme eikä mahdollisesti televisioon tai muille julkaisualustoille päätyvä dokumenttielokuva, teimme jälkepäin arvioiden huonoja ratkaisuja arkistomateriaalin suhteen.

Vaikka useat eri tahot osoittivat kiinnostusta projektiamme kohtaan, kauppaa vaikeutti dokumenttielokuvamme sisältämät useista eri lähteistä haalitut ja tekijänoikeuksilla suojatut arkistomateriaalit. Eesitysoikeuksien hankkiminen elokuvassa käytettyihin videopätkiin olisit tullut meille erittäin kalliiksi, emmekä silloinkaan olisi saaneet varmoja takuita siitä, että dokumenttimme päätyisi julkaistavaksi. Emme myöskään voineet aina tietää, mikä taho omistaa tällä hetkellä käytetyn videon ja sen ääniraidan tekijänoikeudet, vai omistaako kukaan. Asiaa hankaloitti lisäksi Suomen tekijänoikeuslait. Meidän käytössämme olleet resurssit eivät riittäneet näiden asioiden selvittämiseen, mutta ne voisivat sopia aiheeksi jatkotutkimukselle.

Eesitysoikeuksien hankkiminen olisi voinut mahdollistaa meille dokumentin julkaisun, mutta tällöinkin meidän saamamme korvaus elokuvastamme olisi mahdollisesti ollut vain murtoosa siitä, mitä me itse olisimme joutuneet maksamaan aineiston esitysoikeuksista. Jatkoa ajatellen meidän tulisi myydä elokuvaideamme valmiiksi ja käyttää tuotantovaiheessa vain sitä materiaalia, jota teoksemme ostanut julkaisualusta myöntää käyttöömme.

Tätä kirjoittaessa dokumenttielokuvamme myyntityö on kuitenkin kesken ja se tulee jatku-
maan. Koemme tehtäväksemme saada elokuvamme *#KINGSMEN* ihmisten nähtäville – jo
pelkästään kunnioittaaksemme suomalaista nyrkkeilyhistoriaa.

4 Henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteiden valitseminen

Haastattelut ovat aina olleet yksi tärkeimmistä ja tavanomaisimmista tiedonhankinnan muodoista. Niitä pidetään systemaattisina ja henkilölähtöisinä tiedonhankinnan keinoina, joiden tarkoituksena on kerätä mahdollisimman luotettavaa tietoa. Tämä pätee varsinkin historiallisiin dokumentteihin, joiden päähenkilöt ovat lähes aina käsiteltävän aiheen kokeneita henkilöitä tai aiheen asiantuntijoita. (Mäntylä 2008, 91; Aaltonen 2006, 70 & 2011, 307). Haastattelujen etuna on muihin tiedonhankinnan muotoihin verrattuna niiden vapaa muoto, joustavuus ja haastateltavan mahdollisuus uusia kysymyksiä sekä selventää sana-muotoja ja väärinkäsityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 75).

4.1 Journalistinen perusta henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteiden valitsemiselle

Henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteiden, eli dokumenttielokuvassa haastateltavien päähenkilöiden, valitsemisen teorialle ei ole olemassa yhtä koottua teosta, joten lähestyimme aihetta ensin toimittajanopinnoistamme johtuen Julkisen sanan neuvoston journalistin ohjeiden kautta.

Tietojen hankkimista ja sen julkaisemista käsittelevässä journalistin ohjeiden luvussa mainitaan muun muassa toimittajan velvollisuudesta pyrkiä mahdollisimman totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen. Kaikki kerätyt tiedot tulisi tarkistaa mahdollisimman laajasti ja tietolähteisiin tulee suhtautua ensisijaisesti kriittisesti. Haastatelluilla henkilöillä on luonnollisesti oikeus saada tietää, millaisessa yhteydessä heidän luovuttamiaan tietojaan tullaan käyttämään, sekä oikeus pyytää jutun tarkistamista ennen julkaisua. (JSN, 2013).

Esimerkiksi Jorma Mäntylä asettaa säännöille vastaväitteen kirjassaan Journalistin etiikka toteamalla edellä mainitun totuuden olevan monin eri tavoin hahmotettava sekä monista eri näkökulmista riippuva. Mäntylä nostaa myös tärkeäksi seikaksi journalistin ohjeissa mainitun totuudenmukaisuusveloitteen koskevan myös kuvaa ja ääntä, joita ei saa käyttää harhaanjohtavasti tai väärinä, esimerkiksi leikkauksella. (Mäntylä 2008, 64, 90). Pidimme näitä jo koulussa opittuja hyvän journalismin sääntöjä lähtökohtanamme myös elokuvamme teossa, vaikka dokumentit ovatkin puhtaan tiedonvälityksen sijasta myös oma taiteenmuotonsa. Halusimme kuitenkin luoda journalististen ohjeiden mukaisesti mahdollisimman totuudenmukaisen kuvan King's Tallin historiasta haastateltavien valinnoilla, mutta tiedostimme myös, että totuuteen voi vaikuttaa meidän omilla valinnoillamme sekä haastateltavien yksittäisillä kommentteilla tai mielipiteillä.

4.2 Objektiivisuuden, subjektiivisuuden ja totuuden suhde henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteiden valitsemisessa

Suomalainen dokumentaristi John Webster (1998) on käsitellyt totuuden kuvailemista artikkelissaan Dokumenttielokuvan käsikirjoittamisesta. Hänen mukaansa katsojat odottavat dokumentilta aina totuutta, mutta sen subjektiivisesta luonteesta johtuen mistään aiheesta ei voi olla olemassa yhtä ja ainoaa totuutta. Katsojat kuitenkin uskovat elokuvan edustavan todellisuutta ja sen päähenkilöiden olevan oikeita ihmisiä.

Elokvantekijällä – niin kuin myös journalistilla – on eettinen vastuu. Websterin mukaan elokvantekijä kuitenkin pettää itseään, jos luulee pystyvänsä täydelliseen objektiivisyyteen. Sisällön sijasta dokumentarikon tulisi keskittyä enemmän siihen, kuinka asiat ilmaistaan. (Webster 1998, 155-172). Websterin teesi saattaa tuntua meistä ristiriitaiselta verrattuna elokuvamme puhtaisiin journalistisiin ambioihimme. Kokemastamme eettisestä vastuusta johtuen pyrimme valitsemaan elokuvamme päähenkilöt niin, että he edustaisivat mahdollisimman laajaa näkökulmien kirjoa, mutta vapautimme itsemme samalla liiallisen objektiivisuuden luomista paineista. Lyhyesti ilmaistuna ryhdyimme ajattelemaan elokuvamme enemmän taiteellisena teoksena, kuin journalistisena tiedonjulkistamisena.

Websterin kanssa samaa mieltä on myös Aaltonen (2011, 17). Hänen mukaansa aiheen tasapuolisen esittämisen ei aina tarvitse olla elokvantekijän ensimmäinen tavoite, sillä maailma itsessään ei ole koskaan tasapuolinen tai oikeudenmukainen. Sen sijaan dokumentaristien tulisi olla mahdollisimman rehellisiä itselleen, yleisölleen ja elokuvassa esiintyville henkilöille.

4.3 Kohteiden valitseminen henkilölähtöisessä tiedonhankinnassa

Dokumentilla voi olla yksi keskeinen päähenkilö, tai se voi kertoa rinnakkain muutaman henkilön tarinan. Hyvän haastateltavan tulisi edustaa asiantuntijuutta, kokemusta, näkökulmaa tai kaikkia edellä mainittuja ominaisuuksia. Hyvät haastateltavat eivät vain luettele faktoja, vaan välittävät haastattelun myötä tunteita ja muuttavat puheen toiminnaksi. (Aaltonen 2011, 96, 307-308). Draaman kannalta on myös tärkeää, että elokuva sisältää hahmoja, jotka ovat erimieltä päähenkilö kanssa. Elokuvakielessä heitä kutsutaan yleisesti sanalla vastustaja ja he edustavat yleensä valtakoneistoa, kuten poliiseja, virkaihmissä tai poliitikkoja. (Aaltonen 2011, 327).

Koska dokumenttien yhtenä kerronnallisena keinona on henkilöitä sen kertoma tarina sen hahmoin, on haastateltavien löytäminen dokumentaarille elokuvalla yhtä tärkeää kuin

fiktiivisellekin. Katsojien odotetaan samaistuvan elokuvan päähenkilöihin, joten hyvä haastateltava voi pelastaa huonon elokuvan – tai toisinpäin. Yhden henkilön haastattelu lyö tarinaan omanlaisensa leiman, kun taas toisen haastateltavan kommentit voivat muuttaa elokuvan kuvastamaa todellisuutta huomattavasti. (Webster 1998, 168). Tästä syystä päätimme käyttää elokuvamme haastateltavia valikoidessa yhtenä kriteerinä sitä, että he sopivat parhaiten meidän elokuvallamme ilmaisemaan totuuteen King's Tallin tarinasta.

Aaltosen (2006, 122-124) mukaan oikeiden haastateltavien löytäminen on olennainen osa dokumenttielokuvan ennakkotutkimusvaihetta. Hän korostaa haastateltavan ja haastattelijan välistä yhteisymmärrystä sekä sitä, kuinka sopivan päähenkilön täytyy olla persoonallinen ja kestäää kuvaushetken hankaluudet. Tämän lisäksi tekijöiden tulisi miettiä jo etukäteen hahmojen välistä dramaturgiaa ja sitä, kuinka he erottuvat tai täydentävät toisiaan. Omiin kokemuksiimme perustuen hahmojen keskinäisten ristiriitojen miettiminen etukäteen on tärkeää, mutta ei kuitenkaan ensiarvoista haastateltavia etsittäessä. Ihmisten mielipiteet eroavat luonnostaan toisistaan ja eroavaisia näkemyksiä voi halutessaan etsiä ja tuoda esiin haastatteluvaiheessa sekä korostaa leikkaamalla.

Aaltosen kanssa samaa mieltä on myös Rabiger, mutta hänen mukaan haastateltavien tulisi sijoittua elokuvan juoneen niin, että syntyy jonkinlainen elokuvalla klassinen tarinatyyli, kuten hyvä vastaan paha tai yksi vastaan kaikki muut tilanne. (Rabiger 2009, 465). Vaikka elokuvassamme kaikki haastateltavat olivat enemmän tai vähemmän samalla puolella – eli suomalaisen ammattinyrkkeilyn edistämisen asialla – saattoi dokumenttiin silti syntyä alavire Tom Sjöbergin taistelusta muita elokuvassa näkymättömiksi jääneitä tahoja vastaan.

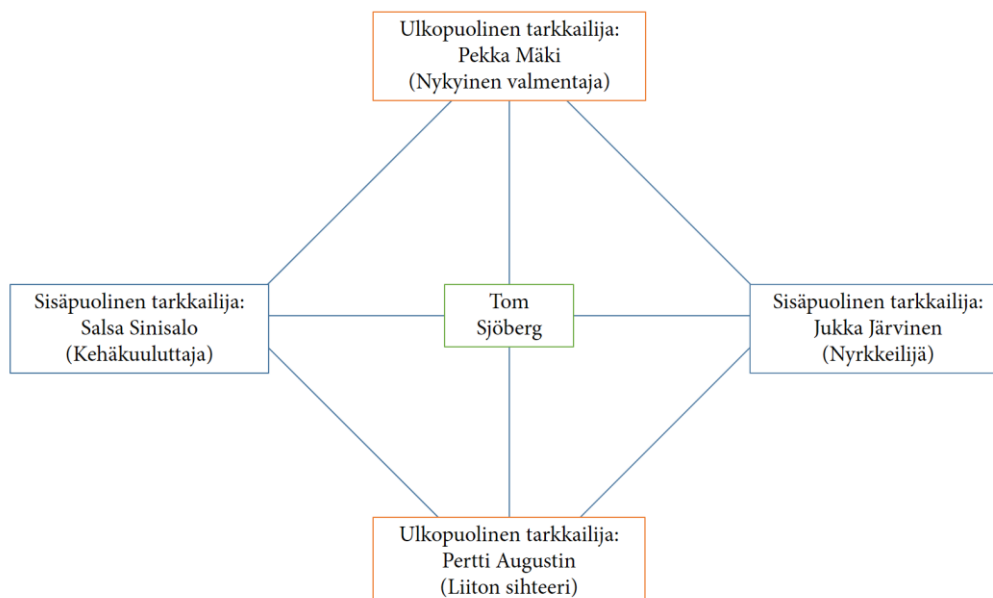
Esimerkiksi Rätty (1998, 139) korostaa Henkilökuva ajan kuvana –kirjoituksessaan sitä, kuinka haastateltavan ominaisuuksia tulisi miettiä etukäteen kokonaisuutena. Rättyn teksti käsittelee enemmän henkilöjuttujen kirjoittamista, mutta se nostaa esille mielenkiintoisen pointin koko henkilölähtöisestä tiedonhankinnasta. Rättyn mukaan haastateltavan persoonallisuutta tulisi kartoittaa laajasti ennen haastatteluun ryhtymistä. Tekijän tulisi pohtia esimerkiksi onko hän ristiriitainen, yksioikoinen, päättäväinen tai arjensankari. Edellä mainitut auttavat oikean näkökulman löytämiseen, mutta omien kokemuksiimme mukaan joskus voi olla hankalaa ottaa näistä asioista etukäteen selvää. Henkilön persoonallisuudesta rakentuu selkeämpi kuva vasta haastattelutilanteessa, ellei hän ole julkinen persoona tai muuten laajasti dokumentoitu henkilö.

4.4 Kohteiden valitseminen esimerkkityössä #KINGSMEN

Piirsimme #KINGSMEN-dokumenttielokuvan suunnitteluvaiheessa ajatuskartan, johon listasimme mahdollisesti haastateltavia ihmisiä. Mahdollisimman laajan ja monipuolisen kuvan saamista King's Tallin tarinasta vaikeutti se, että lukuisat mielenkiintoiset ensikädenkokija olivat jo poistuneet keskuudestamme. Tällaisia henkilöitä olivat muun muassa nyrkkeilijät Tony Halme, Tarmo Uusivirta ja Mika Kihlström, joilla olisi ollut varmasti paljon kerrottavaa tallin tapahtumista. Aikanaan yksi harvoista nyrkkeilystä kirjoittaneista toimittajista Ilmo Lounasheimo sekä King's Tallin yksi perustajajäsenistä Osmo Kanerva olisivat olleet loistavia haastateltavia, joilta olisi saanut varmasti mielenkiintoisia – ja ennen kaikkea toisistaan eroavia – näkemyksiä tallin toiminnasta ja Suomalaisen ammattinyrkkeilyn yleistilasta. Olimme myös yhteydessä suuresti tallin toimintaan vaikuttaneeseen Jari Grönroosiin, joka kieltäytyi kohteliaasti yhteistyöstä.

Dokumenttiamme ajatellen halusimme tuoda esille kokonaisvaltaisesti King's Tallin toimintaa. Emme halunneet haastella vain nyrkkeilijöitä, vaan pyrimme tuomaan esille tallia myös ottelujärjestäjien näkökulmasta – tapahtumiseen ja suurine suunnitelmineen. Päädyimme lopulta haastattelemaan viittä eri ihmistä. Pyrimme saamaan haastateltaviksi toimijoita King's Tallin ulkopuolelta, jotka voisivat haastaa tallissa vaikuttaneiden henkilöiden näkökulmia ja toimia jonkinlaisina Aaltosenkin (2011, 327) mainitsemina vastustajina. Tästä huolimatta lopullisessa työssä vastustajina toimivat kuitenkin nimettömät ja näkymättömät voimat, jotka aiheuttivat ongelmia tallille ja Sjöbergille.

Päädyimme ratkaisuun, jossa Tom Sjöberg toimi itseoikeutetusti tarinan keskiössä. Hänen haastattelunsa pohjalle rakentui koko tallin historia sen vaatimattomasta alusta hiljaiseen katoamiseen. Valitsimme kahdeksi tallin sisäpuolella toimineeksi tarkkailijaksi kehäkuuluttaja Salsa Sinisalon sekä nyrkkeilijä Jukka Järvisen. Kahdeksi ulkopuoliseksi seuraajaksi vakiintui ammattinyrkkeilyliiton sihteeri Pertti Augustin ja nykyinen nyrkkeilyvalmentaja Pekka Mäki. Käyttämämme haastateltavien jako on havainnollistettu kuvalla 2.

Kuva 2: Henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteet elokuvassa *#KINGSMEN*

4.4.1 Tom Sjöberg

Aaltosen (2011, 99) mukaan päähenkilöä valittaessa mahdollisuuksia on kaksi. Dokumentaristi voi alkaa tehdä elokuvaansa mielenkiintoisen henkilön pohjalta, jonka kautta teoksen teemakin löytyy. Toinen vaihtoehto on keksiä ensin teema ja etsiä sen pohjalta sopiva päähenkilö. Meidän projektin kohdalla toteutui ensimmäinen vaihtoehto.

Tom Sjöberg toimi King's Tallin promoottorina ja primus motorina koko tallin olemassaolon ajan. Tämän takia dokumenttimme henkilöityi luonnollisesti häneen. Oletimme hänen omaavan suurimman tietämyksen aiheestamme ja laajimman ensikäden kokemuksen tapahtuneista. Tiedostimme kuitenkin, että hänellä saattaisi myös olla kaikista haastateltavista henkilöistä puolueellisin näkökulma. Hänessä kuitenkin kiteytyi Aaltosen mainitsema hyvän haastateltavan ominaisuudet – mielenkiintoisuus, asiantuntijuus, kokemus ja näkökulma. (2011, 96). Lisäksi koimme pystyvämme rakentamaan hänen ympärilleen kaikki yhtä vastaan -tilanteen, kuten Rabiger (2009, 465) teoksessaan ehdotti.

Päätimme ottaa suunnitteluvaiheessa suoraan yhteyttä Sjöbergiin ja kysyä hänen halukkuuttaan olla mukana dokumentissa. Jos hän olisi kieltäytynyt, olisi elokuvamme tekeminen vaikeutunut huomattavasti. Sjöberg oli onneksemme alusta alkaen halukas osallistua projektiimme ja aloitimme pian tämän jälkeen hänen haastattelemisen.

Olimme jo suunnitteluvaiheessa tehneet ajatustyötä siitä, mikä meitä itseämme kiinnostaa eniten King's Tallissa ja mikä dokumentin tulevia katsojia voisi mahdollisesti kiinnostaa.

Teimme näiden pohdintojen avulla kronologisen kysymyslistan, jonka kävimme läpi haastattellessamme Tom Sjöbergiä. Tällöin hänen vastauksensa ja tarinansa olisi hänen kertomanaan mahdollisen johdonmukainen, ja se auttaisi meitä myös jatkossa seuraavia haastatteluja sekä elokuvan rakennetta silmällä pitäen.

Haastattelussa kävi nopeasti selväksi meidän jo valmiiksi aavistamamme Sjöbergin subjektiivisuus itse asiaan liittyen. Vaikka hän varmasti kertoi kaiken niin totuudenmukaisesti kuin muisti, oli kuitenkin syytä pitää mielessä hänen asemansa King's Tallissa. Olimme kuitenkin erittäin kiitollisia siitä, että hän suostui mukaan projektiin ja oli ennen kaikkea itsekin kiinnostunut ja otettu asiasta. Tämä sai meidät etsimään vielä kiivaammin eriäviä näkökulmia Sjöbergin esittämille syyille ja seurauksille – kuten hänen kertomukselleen King's Tallin lopettamisesta, joka oli hänen mukaansa puhtaasti seurausta hänen väsymisestä nyrkkeilytapahtumien järjestämiseen. Halusimme saada neljältä muusta haastateltavalta lisätietoa liittyen erityisesti Tony Halmeen lähdön myötä jääneeseen johtotähden puuttumiseen sekä Suomessa järjestetyn Mike Tysonin ottelun peruuntumiseen ja Amin Asikaisen siirtymiseen toiseen nyrkkeilytalliin juuri ennen omaa läpilyöntiään.

4.4.2 Jukka Järvinen

Jukka Järvinen tunnettiin ammattilaisurallaan nimellä Käpylän Pyöveli. Hän otteli lukuisissa King's Tallin nyrkkeilytapahtumissa ja oli siksi luonnollinen valinta yhdeksi henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteeksi. Entinen raskaan sarjan Suomen mestari ja nykyinen Helsingin kaupunginvaltuutettu oli erittäin mielissään päätyessämme haastattelemaan häntä dokumenttiimme. Taustatutkimuksemme mukaan Järvinen ja Tony Halmeen kaksi ottelua 90-luvun puolessa välissä keräsivät Helsingin jäähallin täyteen katsojia. Tapahtumat tekivät King's Tallin tutuksi – jos ei koko kansan, niin ainakin urheilukansan keskuudessa. (Nykänen 2017, 325-340).

Elokuvassamme Järvinen edustaa toista tallin sisäpuolista tarkkailijaa, sillä hän toi esille mielenkiintoisia näkemyksiä King's Tallin toiminnasta nyrkkeilijän näkökulmasta. Keräsimme Järviseltä tietoa erityisesti itse otteluista, mutta myös niitä edeltävistä promootiotoilaisuuksista ja niihin liittyvistä show-elementeistä.

Järvisen ja Halmeen ottelut olivat merkittäviä koska kyseessä oli kaksi raskassarjalaista, jotka edustivat persooniltaan toistensa täydellisiä vastakohtia. Jukka Järvinen oli herrasmiesmäinen ja teknisesti taitava nyrkkeilijä, joka oli asunut koko ikänsä Helsingissä, kun taas Tony Halme oli 1990-luvun puoliväliin mennessä ehtinyt tehdä uraa showpainijana Japanissa ja Yhdysvalloissa. Sen lisäksi hän oli noussut Suomessa yleiseen tietouteen

televisiossa pyörineessä Gladiaattorit-sarjassa, jonka hahmon nimeä Viikinki Halme kantoi ylpeästi mukanaan koko elämänsä ajan. Lisäksi Halmeella oli pahan pojan maine ja hänen tapansa kommentoida muita nyrkkeilijöitä, kuin muitakin ihmisiä, teki hänestä täydellisen vastakohtan Jukka Järviselle. (Nykänen 2017, 325-340).

Halusimme saada haastattelussamme lisätietoa Järvisen ja edesmenneen Tony Halmeen keskinäisestä kilpailusta, joka muodosti suuren osan elokuvamme draamaa. Halmeen edesottamuksia tultiin seuraamaan kauempaakin, niin nyrkkeilyssä kuin muillakin elämäntiloilla, ja siksi hän oli tärkeä henkilö King's Tallin tarinassa (Nykänen 2017, 325-340). Järvisen puheet haastattelussa vahvistivat käsitystämme, etteivät he olleet ikinä ystäviä, eivätkä varsinaisesti edes tuttavita. Harmiksemme Järvinen ei kuitenkaan halunnut avata heidän välillään ollutta kilpailuasetelmaa enempää.

Järvisen muistellessa ottelujaan King's Tallin illoissa, oli silmiinpistävää, kuinka ristiriitaisesti hän muisti asiat verrattuna ensimmäisenä haastateltuun Tom Sjöbergiin. Hän kertoi Sjöbergin halunneen tehdä Las Vegas tyylisiä showspektaakkeleita, joissa nyrkkeilijät ovat pääosassa, mutta sikareilla, limusiineilla ja nyrkkeilyä paikan päälle katsomaan tulleilla julkisuuden henkilöillä oli myös oma merkittävä osuutensa. Kyse oli kokonaisuudesta, show'sta, eikä niinkään puhtaasti urheilusta. Tähän vaikuttivat varmasti Sjöbergin omat ambitiot, mutta myös se fakta, ettei pelkkä nyrkkeily itsessään herättänyt tarpeeksi kiinnostusta lamaajan Suomessa tai saanut lehdistöä kirjoittamaan tapahtumista ennakoitavista artikkeleista. (Nykänen 2017, 326-327).

Olemme kiitollisia Jukka Järviselle hänen suoruudestaan haastattelussa. Erityisesti se, kuinka hän nosti esille tiettyjä Sjöbergin haastattelusta jääneitä epäselvyyksiä – esimerkiksi ottelupalkkioiden maksamisen ja Mike Tysonin Suomessa järjestetyn ottelun suhteen. Alkuperäisistä suunnitelmistamme poiketen Jukka Järvinen osoittautui haastatelluista henkilöistä ehkä suurimmaksi Sjöbergille vastakkaisen näkemyksen esittäjäksi, vaikka hänet valittiin haastatteluun nimenomaan tallin sisällä vaikuttaneista ihmisistä. Hän myös avasi omiakin silmiämme hiukan, joskin osasimme jo ennalta varautua kriittisesti kaikkeen kuulemamme jokaisen haastateltavan kohdalla.

4.4.3 Salsa Sinisalo

Toiseksi tallin sisällä vaikuttaneeksi tarkkailijaksi valitsimme kehäkuuluttajana toimineen Salsa Sinisalon. Hänen suurin panoksensa elokuvaamme oli King's Tallin järjestämien nyrkkeilytapahtumien yksityiskohtainen kuvaileminen katsomon näkökulmasta. Hän painotti erityisesti Tom Sjöbergin halunneen tuoda tapahtumiinsa vanhan ajan glamouria ja

Las Vegas -tyylisiä show-elementtejä, kuten otteluiden välisen tauon aikana yleisölle esiteltäviä julkisuuden henkilöitä, sponsoreita ja yhteistyökumppaneita.

Hän myös avasi haastattelussa omia näkemyksiään Tom Sjöbergin, Tony Halmeen kuin myös muidenkin keskeisten tallin toimintaan osallistuneiden henkilöiden persoonista. Radiojuontojana kunnostautuneessa Sinisalossa kiteytyi kenties haastatelluista parhaiten Aaltosen (2011, 97) mainitsema kinemaattisuus – eli kyky esiintyä kameran edessä luonnollisesti ja kuvailla asioita mielenkiintoisella tavalla. Saimme häneltä myös usean haastateltavan yhteystiedot.

4.4.4 Pertti Augustin

Pertti Augustinia voisi kuvailla Kalervo Kummolaakin vahvemmasi rautakansleriksi, sillä hän on toiminut Suomen ammattinyrkkeilyliiton pääsihteerinä jo vuodesta 1969 ja hän on toiminut kuuden vuosikymmenen aikana useiden suomalaisen nyrkkeilyn suuruuksien parissa. (Keskisuomalainen 2014). Hänen pitkän uransa ja sen tuoman tietämyksen vuoksi hänen haastatteleminen oli meille dokumentin onnistumisen kannalta lähes välttämätöntä.

Valitsimme Augustinin toiseksi tallin ulkopuoliseksi tarkkailijaksi. Emme kuitenkaan tiedäneet ennen haastattelua, että Augustinilla oli ollut suuri rooli King's Tallissa sen alkuaikoina, sillä hän hankki omien sanojensa mukaan ulkomaalaisia ottelijoita Sjöbergin järjestämiin ammattilaisnyrkkeilyiltoihin. Hänen tärkeimmät näkemyksensä liittyivät tallin tapahtumien ammattimaisuuteen.

Augustin ei jättänyt kommenttejaan muille urheiluliitoissa vaikuttaville ihmisille tyypilliseen tapaan pintapuoliseksi, vaan hän analysoi tarkasti ja suorasanaisesti kaikkia tallissa otelleita nyrkkeilijöitä. Yllättävää oli ehkä se, kuinka hänen omat mielipiteensä esimerkiksi Tony Halmeen nyrkkeilytaidoista erosivat vahvasti muiden haastateltujen kommentteista.

4.4.5 Pekka Mäki

Valitsimme toiseksi King's Tallin ulkopuoliseksi tarkkailijaksi nyrkkeilyvalmentajan ja -managerin Pekka Mäen. Sen lisäksi, että hänen isänsä on legendaarinen nyrkkeilijä Olli Mäki – joka otteli vuonna 1962 lähes 24 000 ihmisen edessä Olympiastadionilla maailmanmestaruusottelussa yhdysvaltalaisesta Davey Moorea vastaan (Yle Arkisto 2014) – toivoimme saavamme Pekka Mäeltä objektiivisia kommentteja King's Tallin toiminnasta ja siitä, kuinka ammattinyrkkeilyn tilanne on muuttunut Suomessa viimeisten vuosikymmenten aikana. Mäki oli omien sanojensa mukaan King's Tallin toiminnan alkaessa vasta ammattinyrkkeilyn innokas sivustaseuraaja.

Tänä päivänä Mäki tunnetaan Ringside Gym -nyrkkeilysalistaan sekä hänen valmennustyöstään. Mäen valmennettavia ovat muun muassa entinen kevyen sarjan Euroopan mestari Edis Tatli, kolminkertainen suomenmestari Juho Tolppola sekä jo uransa lopettanut Amin Asikainen. (Laiho 2016) Pekka Mäen haastatteleminen oli meille haastavaa aikataullisista syistä, hänen ollessa täystyöllistetty monessa asiassa. Saimme kuitenkin lopulta löydettyä sopivan ajan tiedonhankinnan toteuttamiseksi.

Mäen suostuminen dokumenttiimme oli tärkeää objektiivisuuden – ja sitä kautta koko elokuvan uskottavuuden kannalta – sillä hänen mielipiteensä ja ajatuksen sisälsivät Järvisen lisäksi eniten kritiikkiä King's Tallia kohtaan sekä runsaasti yleistä tietämystä ammattinyrkkeilystä ja sen nykytilasta. Dokumenttiin toi syvyyttä nykyisten nyrkkeilytapahtumien ja King's Tallin iltojen peilaaminen hänen ottelujärjestäjän ja valmentajan näkökulmasta.

Mäki tarkastelee haastatteluissaan Tom Sjöbergin persoonaa, joka on hänen mukaansa mystinen ja kiinnostava, mutta saattoi toisaalta vaikeuttaa yhteistyötä esimerkiksi sponsoreiden kanssa. Mäen ja Sjöbergin haastatteluja verratessa ei voi välttyä ajatukselta, että heidän välillään on erimielisyyttä, joka johtui Mäen kertoman mukaan siitä, että hän vei Amin Asiakaisen King's Tallista omiin otteluiltoihinsa, joka saattoi omalta osaltaan olla edesauttamassa King's Tallin hiipumista. Mäki kuitenkin puhui Tom Sjöbergistä kunnioittavasti, ystävällisesti ja jopa ihailevasti.

Suuri osa elokuvamme syvistä sisäisiä jännitteitä perustui Mäen ja Sjöbergin väliseen kilpailuasetelmaan. Kaikista dokumenttimme henkilöistä juuri Pekka Mäen valinnassa toteutui parhaiten Rädyn (1998, 139) ja Aaltosen (2006, 122-124) ohje, jonka mukaan henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteita tulisi pohtia etukäteen suhteessa muihin haastateltaviin.

5 Johtopäätökset

#KINGSMEN-elokuvan tekeminen kesti kokonaisuudessaan puoli vuotta. Vaikka tämä ei ole dokumentille kovinkaan pitkä aika – esimerkiksi seurantadokumentissa pelkästään materiaalin hankinta voi kestää jopa vuosia (Aaltonen 2011, 21) – johtui prosessin pituus suurelta osin siitä, että suoritimme samalla työharjoittelua ja olimme palkkatöissä. Siitä huolimatta prosessi oli meille molemmille nautinnollinen ja erittäin opettavainen kokemus, varsinkin haastateltavien valinnan, heidän sopivuuden ja heihin yhteyden ottamisen osalta. Lisäksi positiivista oli, kuinka kaikki haastateltavat olivat aidosti innoissaan aiheen lisäksi myös dokumentista itsestään.

Heidän yhteinen intohimonsa kohde – nyrkkeily – välittyi heistä kaikista, edustivatpa he urheilulajin mitä tahoa hyvänsä. Myös aika oli tehnyt tehtävänsä, sillä haastateltavista huomasimme tietynlaisen itsekriittisyyden ja henkisen kasvun. Esimerkiksi he pystyivät myöntämään kaduttamaan jääneet päätöksensä urallaan tai kitkaiset henkilösuhteet, jotka ovat sittemmin korjautuneet.

King's Tallilla on ollut maine nimenomana Tom Sjöbergin tallina, mutta hänen apunaan oli useita ihmisiä järjestämässä Suomen mittapuulla merkittäviä ammattinyrkkeilytapahtumia. Tämä selkeni meille täysin vasta projektin myötä. Toki heistä kaikki eivät halunneet tulla samalla tavoin huomatuksi, joka vahvisti entisestään ulkopuolista kollektiivista näkemystä King's Tallista Tom Sjöbergin omana projektina.

Projektimme alkaessa meillä ei ollut vielä käsitystä siitä, kuinka historialliseen dokumenttelokuvaan tulisi valita sen henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteet. Tiesimme ainoastaan, että aikataulujen, kalustojen ja muiden voimavarojemme puitteissa meillä olisi mahdollista toteuttaa parhaimmillaan neljästä viiteen syvällistä haastattelua. Omat lähtökohdamme olivat hyvään journalismiin kuuluvassa objektiivisuudessa, joten pyrimme etsimään mahdollisimman monipuolisia näkökulmia – sekä King's Talliin osallistuneiden kuin myös ulkopuolisten kertomina. Päätimme rakentaa elokuvan tallin perustajan haastattelun ympärille ja laajentaa sitä kahdella sisäpuolisella ja kahdella ulkopuolisella näkökulmalla.

Elokuvahankkeemme edetessä meille alkoi selvitä, kuinka paljon jokainen haastateltava muutti ennakkotutkimusvaiheessa saamaamme käsitystä tapahtumien kulusta ja siitä totuudesta, jota halusimme elokuvallamme kuvastaa, sillä kaikki haastattelemamme ihmiset tuntuivat luonnollisesti muistavan asiat itselleen kaikista edullisimmassa valossa. Alkukäsityksemme 20 vuotta sitten tapahtuneista asioista laajeni, tarkentui ja muuttui joiltain osin täysin jokaisen uuden haastateltavan myötä.

Opimme kantapään kautta olemaan tavoittelematta yhden oikean todellisuuden tavoittele-
lua. Maailma ei ole tasapuolinen, joten miksi olisimme mekään? Sen sijaan päädyimme
kokoamaan mahdollisimman eheän tarinan useasta lähteestä. Dokumentaristi John
Websteriä (1998, 155-172) mukailen ymmärsimme keskittyä subjektiivisuuden sijaan
enemmän viihdyttävän draaman rakentamiseen.

On itsestään selvää, että haastateltavista tulisi ottaa mahdollisimman paljon selvää etukä-
teen. Tällöin selviäisi, kuinka heidän roolinsa tulisi muokkaamaan dokumenttielokuvaa.
Myös Rätty (1998, 139) vahvistaa tämän väitteen todeksi. Heidän luonteenpiirteitään tai
temperamenttiaan on kuitenkin vaikeaa selvittää ennen lopullisen haastattelupäätöksen
tekemistä. Meillä oli silti onnea tiedonhankinnan kohteidemme valitsemisessa, sillä he
kaikki osoittautuivat persoonaltaan elokuvaan sopiviksi – vaikka emme tienneetkään
heistä etukäteen oikeastaan mitään. Tämä ei tosin tarkoita sitä, ettemme tehneet mahdol-
lisimman paljon taustatutkimusta asiasta ja siihen liittyvistä henkilöistä. Emme vain yksin-
kertaisesti löytäneet tarpeeksi tietoa elokuvaamme haastateltaviksi päätyneistä, jonka
avulla olisimme voineet analysoida heidän sopivuuttaan elokuvaamme.

Kaikki henkilölähtöisen tiedonhankinnan kohteemme omasivat jokaisen Aaltosen (Aalto-
nen 2011, 96, 307-308) mainitsemista hyvän haastateltavan ominaisuuksista, eli asiantun-
tijuuden, kokemuksen ja näkökulman. He eivät vain tyytyneet luettelemaan faktoja, vaan
viihdyttivät välittämällä katsojille tunteita. Lisäksi kaikilla oli hyvä kinemaattisuus, eli kyky
toimia kameran edessä.

Vaikka dokumenttimme henkilöityy ehkä kaikista kiinteimmin Tom Sjöbergiin, ei tarina olisi
ollut mitään ilman muiden päähenkilöiden lisäämiä näkökulmia. Vaikka päädyimme alun-
perin viiteen haastateltavaan enimmäkseen oman resurssipuutteen takia, koimme ky-
seisen määrän olevan sopiva elokuvallamme. Jos haastatelluista lasketaan Tom Sjöber-
gin toimineen ikään kuin kertojajäsenenä, pystyimme jakamaan neljä muuta haastateltavaa
edustamaan joko ulkoista tai sisäistä näkökulmaa tallin historiasta.

Aaltosen (2006, 122-124) mainitsema hahmojen välinen dramaturgia toteutui hyvin eloku-
vassamme, vaikka meillä ei ollut paljoa mahdollisuuksia vaikuttaa siihen etukäteen. Tä-
män takia pyrimme luomaan haastateltavien välistä vuoropuhelua – dialogia – mahdolli-
simman paljon leikkausvaiheessa.

Prosessiamme voisi kuvailla sanoin *laissez-faire*, eli annoimme itsellemme mahdollisuu-
den tehdä. Projektin edetessä meitä molempia alkoi kiinnostaa nyrkkeily urheilulajina

enemmän ja enemmän. Tätä kehitystä eivät ainakaan hidastaneet haastateltavien kertomat tai taustatutkimuksessa selvinneet hauskat ja viihdyttävät tarinat urheilulajin maailmasta. Meille ei ollut tärkeintä, olivatko kaikki yksityiskohdat totta vai tarua, sillä itse tarina oli pääasiassa – varsinkin kameroiden ja nauhureiden ollessa jo suljettuna.

Nyrkkeily on jo antiikin olympialaisissa esiintynyt urheilulaji, jossa kaksi ottelijaa pyrkivät pudottamaan toisensa kanveesiin käyttäen ainoastaan nyrkkejään (Encyclopedia Britannica 2017). Silti haastattelujemme perusteella nyrkkeilyssä on kaikesta brutaaliudesta huolimatta ennen kaikkea kyse kunnioituksesta vastustajaa kohtaan. Tätä käsitystä vahvistivat esimerkiksi Anthony Joshuan ja Wladimir Klitschkon kohteliaat ja toisiaan ylistävät kommentit heti IBF-liiton mestaruusottelun jälkeen huhtikuun 29. päivänä 2017 (Dailymail 2017). Myös Suomessa ammattinyrkkeilyn mediahuomiota lisännyt Tony ”Viikinki” Halme totesi erään ottelunsa jälkeen osuvasti: ”Kun me mennään kehään, me ollaan kaksi urheilijaa, mutta mun mielestä sen jälkeen me ollaan taas kavereita ja voidaan mennä kaljalle.”

Tähän ei kiteydy pelkästään nyrkkeilyn – eikä pelkästään hyvän urheiluhengen – vaan kaiken kilpailullisuuden periaate.

Lähteet

Aaltonen, J. 2006. Todellisuuden vangit vapauden valtakunnassa – Dokumenttielokuva ja sen tekoprosessi. Like. Helsinki.

Aaltonen, J. 2011. Seikkailu todellisuuteen – Dokumenttielokuvan tekijän opas. Like. Keuruu.

Encyclopedia Britannica 2017. Selitys sanalle ”Boxing”. Luettavissa: <https://www.britanica.com/sports/boxing>. Luettu: 19.11.2017

Julkisen sanan neuvosto 2013. Journalistin ohjeet. Luettavissa: http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/. Luettu: 7.11.2017

Keskisuomalainen 2014: ”Mr. Nyrkkeily” Ilmo Lounasheimo kuollut. Luettavissa: <http://www.ksml.fi/urheilu/Mr.-Nyrkkeily-Ilmo-Lounasheimo-kuollut/256225>. Luettu: 21.11.2017

Laiho, H. 2016. Hymyilevän miehen poika panee kaiken peliin. Turun Sanomat, 14.12.2016, 21.

Merriam-Webster 2017. Selitys sanalle ”Personification”. Luettavissa: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/personification>. Luettu: 15.11.2017

Mäntylä, J. 2008. Journalistin etiikka. Gaudeamus. Helsinki.

Nichols, B. 2010. Introduction to Documentary, Second edition. Indiana University Press. USA.

Nykänen, H. 2017. Rööperi – Lestineittäjät, gangsterit ja kovanaamat. Crime Time. Helsinki.

Rabiger, M. 2009. Directing the Documentary – Fifth edition. Elsevier Inc. USA.

Räty, P. 1998. Henkilökuva ajan kuvana. Teoksessa Kantola A. & Mörä T. (Toim.) Journalismia! Journalismia? WSOY. Helsinki.

Silfverberg, A. 2016. Ettekö te tiedä, kuka minä olen? Luettavissa: <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2016/7/ettek-te-tied-kuka-min-olen/>. Luettu: 7.11.2017

Sipola, S. 1998. Lisää kosketettavuutta - miten käy uutisen. Teoksessa Kantola A. & Mörä T. (Toim.) Journalismia! Journalismia? WSOY. Helsinki.

von Bagh, P. 2007. Vuosisadan tarina. Teos. Helsinki.

Warrington, D. 2017. Dailymail. Luettavissa: <http://www.dailymail.co.uk/sport/boxing/article-4802362/Anthony-Joshua-disappointed-Wladimir-Klitschko-quitting.html>. Luettu: 19.11.2017

Webster, J. 1998. Dokumenttielokuvan käsikirjoittamisesta. Teoksessa Kantola A. & Mörä T. (Toim.) Journalismia! Journalismia? WSOY. Helsinki.

Yle Areena 2014: Mäki teki suomalaista nyrkkeilyhistoriaa vuonna 1962 – katso MM-ottelu! Luettavissa: <https://yle.fi/urheilu/3-7352938>. Luettu: 19.11.2017